

ЯК ВПЛИВАТИ НА БЮДЖЕТ СВОЄЇ ГРОМАДИ?

ГАРНИЙ ГОСПОДАР ДБАЄ ПРО СВІЙ БЮДЖЕТ!
БУДЬ **ГАРНИМ ГОСПОДАРЕМ** – ВПЛИВАЙ
НА БЮДЖЕТ СВОЄЇ ГРОМАДИ!

ЗНАЙ ЗАКОНОДАВСТВО ГАРНИЙ ГОСПОДАР ЗНАЄ ЗАКони

Податковий кодекс – які є податки, які їх розміри, як і хто платить та збирає податки до бюджетів?

Бюджетний кодекс України – як використовуються зібрані до бюджетів податки?

Закон «Про Державний бюджет України» – звідки беруться кошти і на що вони будуть витратитися у плановому році у державі в цілому?

Рішення сесії місцевої ради «Про затвердження бюджету міста (села, району, області)» – яким є бюджет твого міста (села, району, області), які є його доходи й видатки?

ЗНАЙ, ЯК ПРАЦЮЄ СИСТЕМА ГАРНИЙ ГОСПОДАР ЗНАЄ, ЯК ВСЕ ВЛАШТОВАНО

Бюджетна система України – це чотириповерховий будинок з різних частин державного та місцевих бюджетів.

Місцеві бюджети впорядковано у вигляді **трирівневої підсистеми**.

БЮДЖЕТ – ЗБАЛАНСОВАНИЙ ПЛАН ОБСЯГУ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ

- 1 Податкові
- 1 Неподаткові
- 1 Трансферти
- 1 Від операцій з капіталом

ДОХОДИ БЮДЖЕТУ

- 1 Загальний фонд
- 1 Спеціальний фонд
- 1 Бюджет розвитку

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ

Бюджет розвитку - частина спеціального фонду і може використовуватися безпосередньо на розвиток громади.

3

ЗНАЙ, ХТО ВПЛИВАЄ НА БЮДЖЕТ ГАРНИЙ ГОСПОДАР ЗНАЄ, ХТО ДІЛИТЬ ЙОГО ГРОШІ

УЧАСНИКАМИ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ Є:

1. Місцева рада – затверджує місцевий бюджет, внесення змін до нього, звіт з виконання місцевого бюджету, встановлює перелік, розміри ставок та пільги по місцевих податках та зборах.

2. Міський (селищний, сільський) голова – підписує бюджет після прийняття радою, має право скликати бюджетні слухання, не рідше рази на рік має звітувати перед громадою про виконання бюджету.

3. Виконавчий комітет місцевої ради – складає проект бюджету, подає його на затвердження радою, забезпечує виконання; щоквартально подає раді звіти про хід і результати його виконання.

4. Місцевий фінансовий орган (фінансовий відділ, фінуправління, бухгалтерія) здійснює загальну організацію бюджетного процесу, документальний супровід, складає проект бюджету. Вони – головні професіонали у бюджеті.

5. Орган Державної казначейської служби (Казначейство) – є «обліковцем» місцевого бюджету, здійснює, направляє і приймає всі державні фінансові потоки, забезпечує попередній контроль цільового спрямування коштів, виконання платіжних доручень.

6. Розпорядники коштів (структурні підрозділи відповідної ради – департаменти, управління, відділи) – одержують та безпосередньо витрачають гроші з місцевого бюджету

7. Громадяни та їх об'єднання – є важливими та повноправними учасниками бюджетного процесу. Мають право як здійснювати громадський контроль бюджетного процесу, так і безпосередньо брати участь у формуванні бюджетної політики.

ОТРИМУЙ ТА АНАЛІЗУЙ ІНФОРМАЦІЮ

ГАРНИЙ ГОСПОДАР ЗАВЖДИ АНАЛІЗУЄ
СВІЙ БЮДЖЕТ

ІНФОРМАЦІЮ ПРО БЮДЖЕТ МОЖНА ОТРИМАТИ НА САЙТАХ:

1) Місцевої ради – вся інформація та документи щодо бюджету вашої громади: бюджет. Бюджетні запити, паспорти бюджетних програм, інша документація повинні бути оприлюднені на сайті ради.

2) «Prozorro» www.prozorro.gov.ua – інформація про закупівлю товарів та послуг.

3) «Е-дата» – www.e-data.gov.ua – інформація про бюджет у формі відкритих даних.

4) Мінфін – www.minfin.gov.ua – проект та Закон про Державний бюджет, стан виконання місцевих бюджетів.

5) Державного Казначейства – www.treasury.gov.ua – звітність про виконання Державного бюджету.

ДІЗНАТИСЬ БІЛЬШЕ ПРО БЮДЖЕТ ГРОМАДИ ДОПОМАГАЮТЬ:

1) **Інтерактивні візуалізації** бюджету дозволяють подивитись детальну інформацію про поточний стан виконання бюджету («Відкритий бюджет»)

2) **Бюджет для громадян** дозволяють владі громади простою та доступною мовою пояснити мешканцям, як формується та виконується бюджет, а також, які доходи та видатки відбуватимуться в громаді в поточному році, та чому.

3) **Бюджетний симулятор** дозволяє самостійно спробувати змінити якісь конкретні видатки бюджету своєї громади та подати це в якості пропозиції владі громади.

**Вимагай запровадження таких інструментів, якщо в твоїй
громаді їх ще не використовують.**

БЮДЖЕТНИЙ КАЛЕНДАР ГАРНОГО ГОСПОДАРЯ

ЯК ТИ МОЖЕШ ВЗЯТИ УЧАСТЬ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

Травень – жовтень

СКЛАДАННЯ ПРОЕКТУ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

1. Запити на інформацію та пропозиції про доходи і видатки (через депутатів та громадські організації)
2. Подання пропозицій до проекту бюджету (через головних розпорядників).
3. Участь у погоджувальних нарадах.
4. Участь у роботі дорадчих органів з питань бюджету та фінансів та експертних зустрічах та нарадах з зацікавленими сторонами з питань бюджету

Січень-15 березня наступного року

ПІДГОТОВКА ТА РОЗГЛЯД ЗВІТІВ ПРО ВИКОНАННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

1. Відвідання та обговорення публічного звіту про виконання бюджету
2. Відвідання сесії із затвердження річного бюджетного звіту
3. Ініціювання та участь у громадському аудиті, аналіз ефективності і результативності бюджетних програм
4. Співпраця зі ЗМІ у частині громадської оцінки виконання бюджету

Листопад – 25 грудня

РОЗГЛЯД ТА ПРИЙНЯТТЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

1. Ініціювання бюджетних слухань
2. Участь у бюджетних слуханнях та консультаціях з обговорення проекту бюджету після його оприлюднення
3. Відвідання засідань бюджетної комісії, де обговорюється проект рішення про місцевий бюджет
4. Відвідання сесії місцевої ради на якій розглядалося питання прийняття місцевого бюджету
5. Сприяння поширенню проекту бюджету – «перепости», допомога в розповсюдженні друкованих джерел по проекту бюджету або щойно затвердженого бюджету

Січень - грудень

ВИКОНАННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

1. Подання проекту до бюджету участі громади
2. Голосування за проекти
3. Відвідування сесій ради з уточнення бюджету та з окремих питань
4. Участь в сесіях ради з окремих бюджетних питань
5. Вивчення та обговорення квартальних звітів про виконання бюджету
6. Ініціювання та участь в громадському моніторингу доходів і видатків місцевого бюджету

5

БУДЬ ТАМ, ДЕ ВИРІШУЮТЬСЯ ПИТАННЯ БЮДЖЕТУ

ГАРНИЙ ГОСПОДАР ЗАВЖДИ ТАМ, ДЕ ВИРІШУЮТЬСЯ СПРАВИ

ПИТАННЯ БЮДЖЕТУ ВИРІШУЮТЬСЯ НА:

засіданнях бюджетної комісії та сесіях місцевої ради – доступ для громадян вільний;

бюджетних слуханнях – доступ для громадян вільний;

публічному звіті про виконання бюджету за рік – доступ для громадян вільний.

ТИ САМ МОЖЕШ ІНІЦІЮВАТИ БЮДЖЕТНІ СЛУХАННЯ

Проведення публічного звіту про виконання місцевого бюджету є обов'язковим для місцевої влади. Публічні звіти про виконання бюджету повинні відбуватись не пізніше 15 березня кожного року

ОСОБИСТО ВПЛИВАЙ

ГАРНИЙ ГОСПОДАР ОСОБИСТО ВПЛИВАЄ НА СВІЙ БЮДЖЕТ

ЯКІ МЕХАНІЗМИ ТИ МАЄШ, ЩОБ ВПЛИВАТИ НА БЮДЖЕТ ГРОМАДИ:

- 1. Подання пропозицій до проекту бюджету.** Будь-який громадянин може подати до місцевої ради Звернення з пропозицією спрямувати кошти на вирішення певної проблеми громади. Воно є обов'язковим для розгляду та мотивованої відповіді.
- 2. Бюджет участі** (громадський бюджет) дає змогу звичайним людям впливати на розподіл частини бюджетних коштів.

Виконавчий комітет Іванівської сільської ради

від

.....
(ПІБ)

.....
(адреса)

.....
конт.тел.

З В Е Р Н Е Н Н Я

Вважаю, що в нашій громаді існує проблема

.....
.....
Вирішити цю проблему можна шляхом

.....
.....
Прошу Вас розглянути можливість включення до бюджету Іванівської ОТГ на наступний рік витрат на

Дата

(підпис)

ЩО МОЖЕШ ЗРОБИТИ САМЕ ТИ?

ДІЗНАЙСЯ ПРО СВОЇ ГРОШІ В МІСЦЕВОМУ БЮДЖЕТІ

- Знайди на офіційному сайті ради чи надішли інформаційний запит на публічну інформацію про оприлюднення місцевого бюджету.
- Знайди на офіційному сайті ради чи надішли інформаційний запит на публічну інформацію, щоб отримати звіт про виконання місцевого бюджету.

ВПЛИВАЙ НА СПРЯМУВАННЯ ТВОЇХ ГРОШЕЙ В МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТАХ

- Вивчи та проаналізуй видатки місцевого бюджету, порівняй їх з реальними потребами та фактичним виконанням.
- Відвідай бюджетні слухання, подай пропозиції та впливай на формування наступного річного бюджету з врахуванням твоїх інтересів.

КОНТРОЛЮЙ, ЯК І КУДИ ВИТРАЧАЮТЬСЯ ТВОЇ ГРОШІ В МІСЦЕВОМУ БЮДЖЕТІ

- Відвідай сесії міської ради та засідання постійних комісій, слідкуй за інформацією в ЗМІ.
- У випадку неналежного витрачання бюджетних коштів звертайся до правоохоронних органів, депутатського корпусу, ЗМІ та громадських активістів.

ТВОЯ АКТИВНІСТЬ – ЄДИНА ЗАПОРУКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА НАЛЕЖНОГО ВИТРАЧАННЯ ТВОЇХ ГРОШЕЙ В МІСЦЕВОМУ БЮДЖЕТІ

ДІЗНАЙСЯ! ВПЛИВАЙ! КОНТРОЛЮЙ!

«Підготовка та друк цього видання стали можливими завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) і не обов'язково відображає точку зору USAID чи уряду Сполучених Штатів.»